

УДК 341.1/8:346.7

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ ЩОДО МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРАВА СОТ

Валентина ЧАЙКОВСЬКА,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та господарського права
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

SUMMARY

International obligations of Ukraine with respect to modernization of legal regime of foreign economic activity in accordance with law of World Trade Organization are examined in article. Economic-legal problems associated with execution of WTO treaties are defined and ways to solve that problems are proposed. Relationship of obligations under WTO Agreements and Ukraine-European Union Association Agreement are determined.

Key words: foreign economic activity, international obligations, World Trade Organization, law of World Trade Organization, Ukraine-European Union Association Agreement.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджуються міжнародні зобов'язання щодо модернізації правового режиму зовнішньоекономічної діяльності відповідно до права Світової організації торгівлі. Встановлюються окремі економіко-правові проблеми, пов'язані із виконанням угод СОТ, та пропонуються шляхи їх вирішення. Визначається взаємозв'язок зобов'язань за угодами СОТ та Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, міжнародні зобов'язання, Світова організація торгівлі, право Світової організації торгівлі, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Постановка проблеми. Внесення змін до національного законодавства не є хаотичним, безпідставним явищем, а зумовлене різноманітними чинниками, серед яких окреме місце займають міжнародні економічні відносини між відповідною державою та іншими учасниками світового економічного простору. Міжнародні економічні відносини опосередковуються відповідними міжнародними зобов'язаннями, встановлення системи яких є важливою передумовою для визначення вектора подальших досліджень.

Окремої уваги заслуговує аналіз міжнародних зобов'язань України щодо модернізації правового режиму зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) відповідно до права Світової організації торгівлі, членом якої є Україна.

Актуальність теми. Окремі наукові дослідження права СОТ та його вплив на національне законодавство здійснювали, зокрема, такі вчені, як О. Вишняков, А. Духневич, С. Колишко, А. Куценко, О. Олексієнко, О. Поляк, Л. Полухович, Д. Чибісов, І. Жилієв та інші.

Окремі проблеми модернізації правового режиму розглядалися автором цієї статті у відповідних працях [1], які однак стосувалися окремих зобов'язань щодо застосування Україною методів нетарифного регулювання й не були спрямовані на встановлення цілісної системи міжнародних зобов'язань України відповідно до права СОТ.

Метою статті є визначення поняття та системи міжнародних зобов'язань України щодо модернізації правового режиму ЗЕД відповідно до права СОТ, а також розгляд окремих проблем, пов'язаних із їх виконанням.

Викладення основного матеріалу. Однією з найпоширеніших підстав виникнення міжнародних зобов'язань слід вважати міжнародний договір [2; 3]. Міжнародні зобов'язання, що виникають на підставі міжнародного договору, можуть стосуватись обов'язку однієї держави здійснити адаптацію національного законодавства відповідно до законодавства іншої країни

чи наднаціонального утворення, або модернізацію законодавства (за відсутності адаптації) відповідно до умов міжнародного договору.

Міжнародні зобов'язання у сфері міжнародного економічного права (далі – МЕРП) можуть мати нормативний та індивідуальний характер, й саме перші можуть передбачати модернізацію національного законодавства.

Міжнародні договори, на підставі яких виникають зобов'язання, що мають індивідуальний характер, як правило, не містять норм права та можуть мати міждержавно-міжгосподарський склад його учасників таких договорів. В якості прикладу індивідуального міжнародного зобов'язання у сфері міжнародного економічного права можна навести Фінансову угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком (проект «Надзвичайна кредитна програма для відновлення України») від 22 грудня 2014 р., яка фактично є кредитним договором на суму двісті мільйонів євро для фінансування відновлення і поліпшення постачання комунальних послуг, ремонту автомобільних шляхів і залізниць, та реконструкції уражених мостів, ремонту та реставрації пошкоджених громадських будівель в Україні [4].

Окремий масив міжнародних договорів за участі України, що встановлюють непрямі міжнародні зобов'язання, складають угоди СОТ.

О. Вишняков тісно пов'язав членство у СОТ та членство у ЄС, зазначаючи, що «членство у СОТ має сприяти вирішенню перспективного стратегічного завдання – вступу України до ЄС, оскільки обов'язковою умовою членства у ЄС є повноправне членство у СОТ» [5, с. 20].

На теперішній час Україна є повноправним членом СОТ, що зумовлено приєднанням нашої держави до відповідних угод СОТ. Насамперед, це – Угода про заснування СОТ від 15.04.1994 р., а також угоди, що є додатками до Угоди про заснування СОТ, які є її невід'ємною частиною. Основною діяльністю СОТ є багатосторонні торговельні угоди. Весь пакет угод СОТ нараховує більше 50 документів

і включає в себе Угоду про заснування СОТ (Марракеська угода) з додатками, заяви та рішення на рівні міністрів, та домовленості про зобов'язання у сфері фінансових послуг. Усі ці документи становлять правовий базис сучасної міжнародної торгівлі [6, с. 246; 7]. При цьому слід врахувати, що відповідно до ч. 1 ГАТТ 1994 р. її положення включають також положення Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1947 р.

Про важливість СОТ та права СОТ у функціонуванні економічної та правової систем України зазначається й у літературі. Так, наприклад, О. Поляк зазначає, що «вступ до СОТ є одним із головних пріоритетів зовнішньоекономічної політики України і розглядається як системний фактор розвитку національної економіки, лібералізації зовнішньої торгівлі, створення передбачуваного транспарентного середовища для залучення іноземних інвестицій, що відповідає національним інтересам» [8, с. 186]. У свою чергу, Д. Чибісов пропонує навіть введення у навчальний процес України окремої дисципліни «Право СОТ». На думку вказаного вченого, дисципліна «Право СОТ» має стати цілісним підручником для загальнодержавного вивчення та розробки оптимальної моделі участі України у світогосподарських зв'язках та міжурядових організаціях економічного профілю [9, с. 456]. Зазнає підтримки позиція Д. Чибісова про те, що першою темою у відповідній навчальній дисципліні повинно стати визначення місця права СОТ у МЕР [9, с. 454–455], що в черговий раз підтверджує складність та розгалуженість системи МЕР.

У літературі справедливо зазначається, що вступ до СОТ призвів до того, що Україна, отримавши певні можливості активізації зовнішньоекономічної діяльності, взяла на себе і низку обов'язків, реалізація яких є запорукою подальшої інтеграції вітчизняної економіки [8, с. 186].

Встановимо перелік основних міжнародних зобов'язань України відповідно до угод СОТ.

По-перше, слід врахувати, що «система угод СОТ має свої особливості, оскільки крім глобальних зобов'язань, що є загальними для всіх держав-членів, кожна держава при вступі до СОТ також бере на себе низку специфічних зобов'язань щодо доступу на її ринок товарів (ці зобов'язання стосуються митних тарифів, рівня внутрішньої підтримки сільського господарства) та послуг» [10, с. 73]. Для встановлення масиву відповідних зобов'язань, окрім власне аналізу угод СОТ, слід звернутись до Протоколу про вступ України до СОТ, що ратифікований ЗУ від 10 квітня 2008 р. № 250-VI [11]. Відповідно до пояснювальної записки до вказаного закону, «загальні зобов'язання України консолідовано у звіті Робочої групи та у графіках зобов'язань України по тарифах та послугах, які є невід'ємною частиною Протоколу», в свою чергу, до протоколу доданий «пакет документів, який містить специфічні зобов'язання України за результатами двостороннього переговорного процесу з країнами-членами СОТ із доступу на ринки товарів та послуг» [12]. У зв'язку з наведеним можна у межах СОТ для України виділяти, з одного боку, зобов'язання, що виникли на підставі Протоколу про вступ України до СОТ, а з іншого – зобов'язання, що випливають з угод СОТ.

По-друге, слід зауважити, що зобов'язання України відповідно до угод СОТ за критерієм їх визначеності слід кваліфікувати, як непрямі міжнародні зобов'язання щодо модернізації правового режиму ЗЕД.

Розглянемо окремі зобов'язання України відповідно до угод СОТ, згрупувавши їх за певним критерієм.

О. Поляк пропонує виділяти три напрямки вдосконалення правового регулювання зовнішньоторговельної діяльності України в межах СОТ: нормативно-правове забезпечення тарифного регулювання зовнішньої торгівлі;

приведення у відповідність національного законодавства із нормами СОТ у сфері нетарифного регулювання експортно-імпортних відносин; подолання проблем правового забезпечення врегулювання суперечок між країнами-членами СОТ та Україною [8, с. 189]. З першими двома напрямками можна погодитись, однак не з останнім, адже подолання проблем правового забезпечення врегулювання суперечок між країнами-членами СОТ є предметом міжнародно-правового регулювання, а не модернізації правового режиму ЗЕД на національному рівні.

Вбачається, що міжнародні зобов'язання України на підставі угод СОТ за критерієм визначеності можна розподілити на зобов'язання, які безпосередньо стосуються ЗЕД, та зобов'язання, які опосередковано стосуються ЗЕД. До перших відносяться ті зобов'язання, що передбачають внесення змін до національних джерел права, що регулюють відносини у сфері ЗЕД. У свою чергу, зобов'язання, що опосередковано стосуються ЗЕД, не передбачають внесення змін до національних джерел права, що регулюють відносини у сфері ЗЕД, однак внесення змін до інших актів національного законодавства може опосередковано здійснювати економічний чи правовий вплив на динаміку зовнішньоекономічних відносин.

До зобов'язань відповідно до угод СОТ, що безпосередньо стосуються ЗЕД, можна віднести, зокрема:

– зобов'язання щодо встановлення режиму найбільшого сприяння чи національного режиму щодо експортно-імпортних операцій з товарами з інших країн-членів СОТ.

У ч. 1 статті III ГАТТ 1947 передбачено встановлення національного режиму щодо внутрішнього оподаткування та регулювання, який передбачає, зокрема, що «товари, які походять з території будь-якої сторони, імпортовані на територію будь-якої іншої сторони, не повинні підпадати, прямо чи опосередковано, під внутрішні податки та інші внутрішні збори будь-якого роду, які перевищують податки та збори, що прямо чи опосередковано застосовуються до аналогічних вітчизняних товарів» [13].

У ст. II ГАТТ 1947 щодо митних платежів передбачено встановлення режиму найбільшого сприяння, який передбачає, що щодо мит та митних зборів будь-якого роду, накладених на імпорт чи експорт, або у зв'язку з ними, або накладених на міжнародні платежі за імпорт чи експорт, а також стосовно методу стягнення таких мит і зборів та всіх правил і формальностей у зв'язку з імпортом та експортом, будь-яка перевага, сприяння, привілей чи імунітет, які надаються будь-якою стороною, що домовляється, відносно будь-якого товару, що походить із будь-якої іншої країни чи призначений для будь-якої іншої країни, повинні негайно і безумовно надаватися аналогічному товару, що походить із території всіх інших сторін чи призначений для території всіх інших сторін [13].

Виконання Україною зобов'язань щодо встановлення відповідних правових режимів (національного та найбільшого сприяння) знайшло свій вираз у абз. 7 ст. 7 Закону про ЗЕД. Не можна не побачити певні вади, що містяться у вказаних положеннях Закону про ЗЕД у порівнянні із вимогами, що містяться у ст. II та ст. III ГАТТ 1947. Відповідно до ст. II ГАТТ 1947 режим найбільшого сприяння повинен бути встановлений щодо мита та митних зборів, накладених не лише на імпорт, а й на експорт відповідних товарів, тоді як відповідно до абз. 7 ст. 7 Закону про ЗЕД передбачено надання режиму найбільшого сприяння лише стосовно імпортованих товарів походженням із держав-членів СОТ. З метою чіткого виконання зобов'язань, передбачених угодами СОТ, абз. 7 ст. 7 Закону про ЗЕД повинен бути доповнений відповідними положеннями щодо встановлення режиму найбільшого сприяння щодо митних платежів й щодо експорту товару, що похо-

дить із будь-якої країни СОТ чи призначений для будь-якої країни СОТ;

– зобов'язання щодо зменшення чи скасування митних платежів.

Відповідні зобов'язання щодо зменшення чи скасування ввізного мита до продукції з інших країн-членів СОТ містяться, зокрема, у розділі 1-А розділу I Частини I додатку (щодо зменшення мита на імпорт сільськогосподарської продукції відповідно до встановленого графіку), у розділі II частини I додатку (щодо зменшення мита на імпорт інших товарів відповідно до встановленого графіку), додаток В (щодо скасування мита та будь-яких інших зборів на імпорт окремих товарів).

Останній строк відповідно до встановленого графіку у відповідних додатках до Протоколу про вступ України до СОТ щодо зменшення чи скасування імпортного мита припадає на 2013 р.

Виконання зазначених зобов'язань остаточно зафіксовано у ЗУ «Про митний тариф України» від 19 вересня 2013 р. № 584-VII, яким, відповідно, затверджено Митний тариф України [14]. Це підтверджується положеннями пояснювальної записки до проекту вказаного закону, в якій зазначено, що метою прийняття вказаного закону є, зокрема, приведення ставок увізного мита на продукцію і товари у відповідність із рівнем, визначеним Графіком тарифних зобов'язань України перед СОТ за товарами на 2013 рік у рамках Протоколу про вступ України до СОТ, ратифікованого Законом України від 10.04.2008 № 25 [15];

– зобов'язання щодо зміни національного нетарифного регулювання ЗЕД.

Зокрема, такими зобов'язаннями є зобов'язання щодо звільнення певної продукції від санітарного та епідеміологічного контролю (відповідно до частини III додатку до Протоколу про вступ України до СОТ).

Окремі проблеми, пов'язані із модернізацією окремих методів нетарифного регулювання ЗЕД з урахуванням права СОТ, розглядалися автором цієї статті в інших працях, й до теперішнього часу залишаються невирішеними.

Так, наприклад, однією з таких проблем є проблема, яка пов'язана з відсутністю винятку з дворічного строку незастосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну, відповідно до ч. 1 ст. 20 ЗУ «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» у порівнянні з положеннями п. п. 5 та 6 Угоди про захисні заходи СОТ від 15.01.1994 р., що зменшує можливості національного протекціонізму. Інші проблеми, пов'язані із застосуванням прямих кількісних обмежень, технічних обмежень у ЗЕД тощо розглядалися у відповідному дисертаційному дослідженні автора [1].

До зобов'язань відповідно до угод СОТ, що опосередковано стосуються ЗЕД, можна віднести, наприклад, зобов'язання щодо скорочення внутрішньої підтримки сільськогосподарства в тій частині, що справляє спотворювальний ефект на торгівлю [16, с. 2; 17, с. 36] відповідно до положень Угоди СОТ про сільське господарство та інших угод. Належна державна підтримка сільськогосподарства створює сприятливі умови для її розвитку та може підвищувати експортоорієнтованість сільськогосподарської продукції, що виробляється національними товаровиробниками. Слід зауважити, що угоди СОТ передбачають існування внутрішньої підтримки, яка звільнена від зобов'язань щодо скорочення обсягів бюджетної підтримки (т. з. «зелена скринька»), а також внутрішньої підтримки, яка є предметом зобов'язань щодо скорочення обсягів бюджетної підтримки (т. з. «жовта скринька») [17, с. 36–36; 16, с. 2].

На дисертаційному рівні проблеми модернізації національного законодавства у сфері сільськогосподар-

ства відповідно до вимог СОТ досліджувала Л. Полнохович у відповідному дисертаційному дослідженні, у зв'язку з чим запропоновано внести зміни до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року № 1877-IV щодо запровадження таких заходів державної підтримки, які вимогами СОТ не обмежуються та активно використовуються іншими членами СОТ для підтримки сільського господарства [19, с. 10], із чим слід погодитись, адже, як було зазначено вище, право СОТ не забороняє в цілому будь-яку державну підтримку сільського господарства, а лише обмежує її (зокрема в економічній літературі до відповідних заходів державної підтримки з «зеленої скриньки» відносять такі, як «удосконалення інфраструктури, стимулювання інвестицій, поліпшення якості продукції та підвищення родючості земель, створення державного резерву продовольства, маркетингові і дорадчі послуги тощо», що відповідає й іноземному досвіду [16, с. 3]).

Виконання міжнародних зобов'язань Україною за угодами СОТ не позбавлене певних економіко-правових проблем, серед яких можна виділити такі:

1) проблеми експортно-імпортних операцій з с/г продукцією.

А. Куценко зазначає про наявність окремих економіко-правових проблем, пов'язаних із ринком м'ясо-молочної продукції в Україні у контексті вступу України до СОТ. Зокрема, вказаний вчений зазначає, що лібералізація імпортного режиму, яка зумовлена вступом до СОТ, повинна стати поштовхом для подальшого підвищення ефективності виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції, її конкурентоспроможності. Водночас, проблемою, на думку вказаного вченого, є відсутність загального закону, який би регулював виробництво м'ясо-молочної продукції. «На даний момент діє лише ЗУ «Про молоко та молочні продукти», а на м'ясоному ринку такий загальний закон взагалі відсутній [6, с. 250]. Однак наведена проблема вбачається надуманою, адже автор не наводить конкретних проблем, що будуть вирішені шляхом прийняття відповідного закону про м'ясо-молочну продукцію. Вбачається, що окремі аспекти виробництва зазначеної продукції взагалі є предметом підзаконного регулювання, адже загально визнано, що закон регулює найважливіші суспільні відносини, до яких виробництво окремих видів продукції навряд чи відноситься. Крім того, прийняття «дрібних» законів, присвячених окремим товарам, слід вважати вадою національної законотворчості, що ускладнюють систему національного законодавства, тоді як вирішення окремих проблем у сфері господарювання повинно здійснюватися шляхом кодифікації та модернізації положень ГК;

2) проблеми із зовнішньоекономічною діяльністю, пов'язаною із наданням зовнішньоекономічних освітніх послуг в Україні.

І. Жилияєв, аналізуючи зобов'язання України відповідно до протоколу про вступ України до СОТ та угод СОТ, зазначає про наявність вимоги щодо надання на національному рівні режиму найбільшого сприяння освітнім послугам і постачальникам освітніх послуг, що має певні ризики для національної системи освіти, які пов'язані із статусом навчальних закладів та правовим режимом їхньої діяльності, змістом освіти, мовними питаннями навчання, якістю освіти та кваліфікації, доступністю якісної освіти, розподілом фінансових ресурсів, отриманням доходів від надання освітніх послуг, зайнятістю і статусом освітян; захистом інтелектуальної власності українських викладачів і навчальних закладів, якістю міжнародної співпраці в освітній сфері [20];

3) проблеми, пов'язані з інвестиційною діяльністю.

В. Полонський у 2007 р. цілком слушно зазначав, що приєднання України до СОТ є передумовою щодо поліпшення умов для зростання обсягів іноземних інвестицій в економіку України, адже іноземні інвестори розглядатимуть членство в СОТ, як сигнал про наявність в країні стабільності, передбачуваних і сприятливих умов для торгівлі і інвестування. Водночас вказаний вчений справедливо зауважував, що не в усіх країнах вступ до СОТ супроводжувався суттєвим збільшенням інвестицій, що було зумовлено низькою якістю інвестиційного клімату у відповідних країнах, неефективною податковою системою та системою забезпечення прав приватної власності (в якості прикладу наводяться такі країни як Молдова та Киргизія) [18, с. 38]. Аналогічну ситуацію можна спостерігати й у нашій державі, де наявність високого рівня корупції, неефективної судової системи та недовіри до інститутів виконавчої влади спричиняє зменшення інвестицій у національну економіку.

Безпосередній вплив має право СОТ й на зобов'язання України відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС), що зумовлюється таким.

По-перше, правильне тлумачення УАЄС можливе виключно за умови розуміння міжнародно-правових актів СОТ, адже багато статей Угоди про асоціацію з ЄС містять бланкетні норми, що відсилають до відповідних угод СОТ. Такими статтями є, зокрема, ст. ст. 25, 32–36, 40, 45 bis, 46–47, 53–54, 57–58, 76, 79, 106, 158, 219, 266, 272, 282, 320, 324, 338.

По-друге, окремі угоди СОТ визнаються частиною Угоди про асоціацію з ЄС. Наприклад, відповідно до ст. 34 Угоди про асоціацію з ЄС «сторона надає національний режим товарам іншої Сторони відповідно до Статті III ГАТТ 1994, зокрема її приміток щодо тлумачення. Із цією метою Статтю III ГАТТ 1994 та її примітки щодо тлумачення включено до цієї Угоди, і вони є її невід'ємною частиною». Відповідно до ст. 54 Угоди про асоціацію з ЄС, «сторони підтверджують свої існуючі права та обов'язки стосовно одна одної в рамках Угоди про технічні бар'єри в торгівлі СОТ, яка відповідає цій Угоді та є її невід'ємною частиною».

По-третє, непрямо простежується посилання на угоди СОТ, як більш загальні акти та навіть такі, що у випадках, зазначених в Угоді про асоціацію з ЄС, мають більшу юридичну силу в порівнянні з Угодою про асоціацію з ЄС для Сторін Угоди.

Вказана теза знаходить своє підтвердження у наступних прикладах. Зокрема, у преамбулі до Угоди про асоціацію з ЄС позначається, як одна із підстав її укладення, бажання Сторін «досягти економічної інтеграції, *inter alia*, за допомогою створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ЗВТ), як невід'ємної частини цієї Угоди, відповідно до прав та зобов'язань, що випливають із членства Сторін у Світовій організації торгівлі (СОТ), та за допомогою широкої регуляторної адаптації». Згідно ч. «б» ст. 30 Угоди про асоціацію з ЄС, будь-яка із Сторін може зберігати в силі або збільшити ввізне мито, яке дозволено згідно з рішенням Органу вирішення спорів (далі – ОВС) СОТ. Відповідно до ч. 3 ст. 47 Угоди про асоціацію з ЄС «без шкоди для статті 6 (5) Антидемпінгової угоди СОТ та статті 12 (4) Угоди про субсидії та компенсаційні заходи СОТ Сторони повинні забезпечити відразу після застосування попередніх заходів, у разі необхідності, та до прийняття остаточного рішення розголошення повної та змістовної інформації про всі важливі факти та міркування, які становлять основу для прийняття рішення про застосування заходів». Відповідно до ст. 158 Угоди про асоціацію

з ЄС, що містяться у Главі 9 «Інтелектуальна власність», «положення цієї Глави доповнюють та уточнюють права і зобов'язання Сторін згідно з Угодою ТРІПС та іншими міжнародними договорами у сфері інтелектуальної власності». Згідно з ч. 1 ст. 219 Угоди про асоціацію з ЄС «сторони визнають важливість Декларації стосовно Угоди ТРІПС та охорони здоров'я, прийнятої 14 листопада 2001 року на засіданні на рівні міністрів у рамках СОТ (далі – Дохійська декларація). Під час тлумачення та здійснення прав і зобов'язань згідно із цією Главою Сторони забезпечують відповідність Дохійській декларації».

По-четверте, при вирішенні спорів між Україною та ЄС, що виникли у зв'язку із виконанням Угоди про асоціацію з ЄС, у деяких випадках повинно враховуватись тлумачення, що містяться в актах Органу вирішення спорів СОТ. Так, відповідно до ст. 320 Угоди про асоціацію з ЄС, «у разі, якщо зобов'язання за цією Угодою є ідентичними зобов'язанням за Угодою СОТ, арбітражна група повинна прийняти тлумачення, яке узгоджується з відповідним тлумаченням, створеним рішеннями Органу вирішення спорів СОТ. Постанови арбітражної групи не можуть розширити або обмежити права та обов'язки, передбачені цією Угодою».

Висновки. Таким чином, проведене дослідження довело як наявність певного прогресу у виконанні Україною міжнародних зобов'язань відповідно до права СОТ, так і наявність окремих економіко-правових проблем, що потребують вирішення.

Актуальними у контексті євроінтеграції підлягають подальші дослідження щодо співвідношення права СОТ та положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у контексті їх впливу на модернізацію правового режиму ЗЕД.

Список використаної літератури:

1. Чайковська В. Методи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності: дис. ... кандидата юридичних наук: 12.00.04 / В. Чайковська. – О., 2010. – 212 с.
2. Куцевич С. Окремі аспекти виникнення міжнародно-правових зобов'язань держави з міжнародних договорів у сфері кримінального права / С. Куцевич // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка: Юридичні науки. – 2011. – Вип. 89. – С. 58–61.
3. Візир А. Міжнародно-правові зобов'язання держав із Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / А. Візир; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». – Х., 2011. – 20 с.
4. Фінансова угода між Україною та Європейським Інвестиційним Банком (Проект «Надзвичайна кредитна програма для відновлення України») від 22 грудня 2014 р. // Офіційний вісник України. – 2015. – № 38. – Ст. 1139.
5. Вишняков О. Правове забезпечення зовнішньоекономічної інтеграції України: монографія / О. Вишняков. – Одеса: Юридична література, 2007. – 288 с.
6. Куценко А. Багатосторонні угоди в рамках Світової організації торгівлі, їх вплив на ринок м'ясо-молочної продукції України / А. Куценко // Форум права. – 2010. – № 3. – С. 245–251.
7. Угода про заснування Світової організації торгівлі від 15 квітня 1994 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 48. – Ст. 970.
8. Поляк О. Правові проблеми регламентації зовнішньоторговельної діяльності в умовах членства України в СОТ / О. Поляк // Європейські перспективи. – 2013. – № 5. – С. 185–190.
9. Чибісов Д. Право Світової організації торгівлі як навчальна дисципліна: про необхідність уніфікації характеристик дисципліни / Д. Чибісов // Актуальні проблеми держави і

права: збірник наукових праць // Вип. 62. – Одеса : Юридична література, 2011. – С. 451–457.

10. Колишко С. Правові аспекти перегляду зобов'язань України у рамках Світової організації торгівлі / С. Колишко // Юридичний журнал. – 2010. – № 8. – С. 73–77.

11. Протокол про вступ України до Світової організації торгівлі від 5 лютого 2008 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 24. – Ст. 970.

12. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі». – [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=32172&pf35401=120033>.

13. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 2989.

14. Про митний тариф України: Закон України від 19 вересня 2013 р. № 584-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 20–21. – Ст. 740.

15. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Митного тарифу України, затвердженого Законом України «Про митний тариф України». – [Електронний

ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=47074&pf35401=263287>.

16. Духневич А. Сільське господарство в умовах членства України в СОТ / А. Духневич // Часопис Академії адвокатури України. – 2011. – № 3. – С. 1–5.

17. Олексієнко А. Політика державної підтримки сільського господарства в умовах СОТ / А. Олексієнко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету // Економічні науки. – 2010. – Вип. 18 (1). – С. 36–41.

18. Полонський В. Світова організація торгівлі та перспективи розвитку підприємництва в Україні // Актуальні проблеми економіки / Наук.-економ. журн. – 2007. – № 3. – С. 37–43.

19. Полюхович Л. Організаційно-правові питання виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції у контексті вимог СОТ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Л. Полюхович; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2014. – 18 с.

20. Жилияєв І. Ризики національної системи освіти у зв'язку з приєднанням до Світової організації торгівлі / І. Жилияєв // Віче : Теорет. і громадсько-політ. журнал. – 2008. – № 18. – С. 50–53.